

Яцина О.Ф.

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри психології ДВНЗ
"Ужгородський національний університет",
м. Ужгород, Україна

АЛГОРИТМ ПСИХОЛОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ПОСТМОДЕРНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ ПРАКТИК ШЛЮБНО- СІМЕЙНОГО ПАРТНЕРСТВА ТА БАТЬКІВСТВА

Дослідження постмодерних трансформацій соціально-психологічних практик шлюбно-сімейного партнерства та батьківства (ПШСПБ) виявило їхні найбільш суттєві зв'язки і властивості як феномену постнекласичної реальності. Концепція дослідження ПШСПБ розроблялася виходячи із парадигмальних особливостей конструювання практик і конституювання ідентичностей, де поєднано виявлені логічні взаємозв'язки конструктів, що описують предметну сферу дослідження в базових категоріях і поняттях, верифікованих емпіричними даними. Смыслову єдність забезпечено дослідницькими процедурами, які відповідають методологічному алгоритму практичної частини дослідження (Рис. 1).

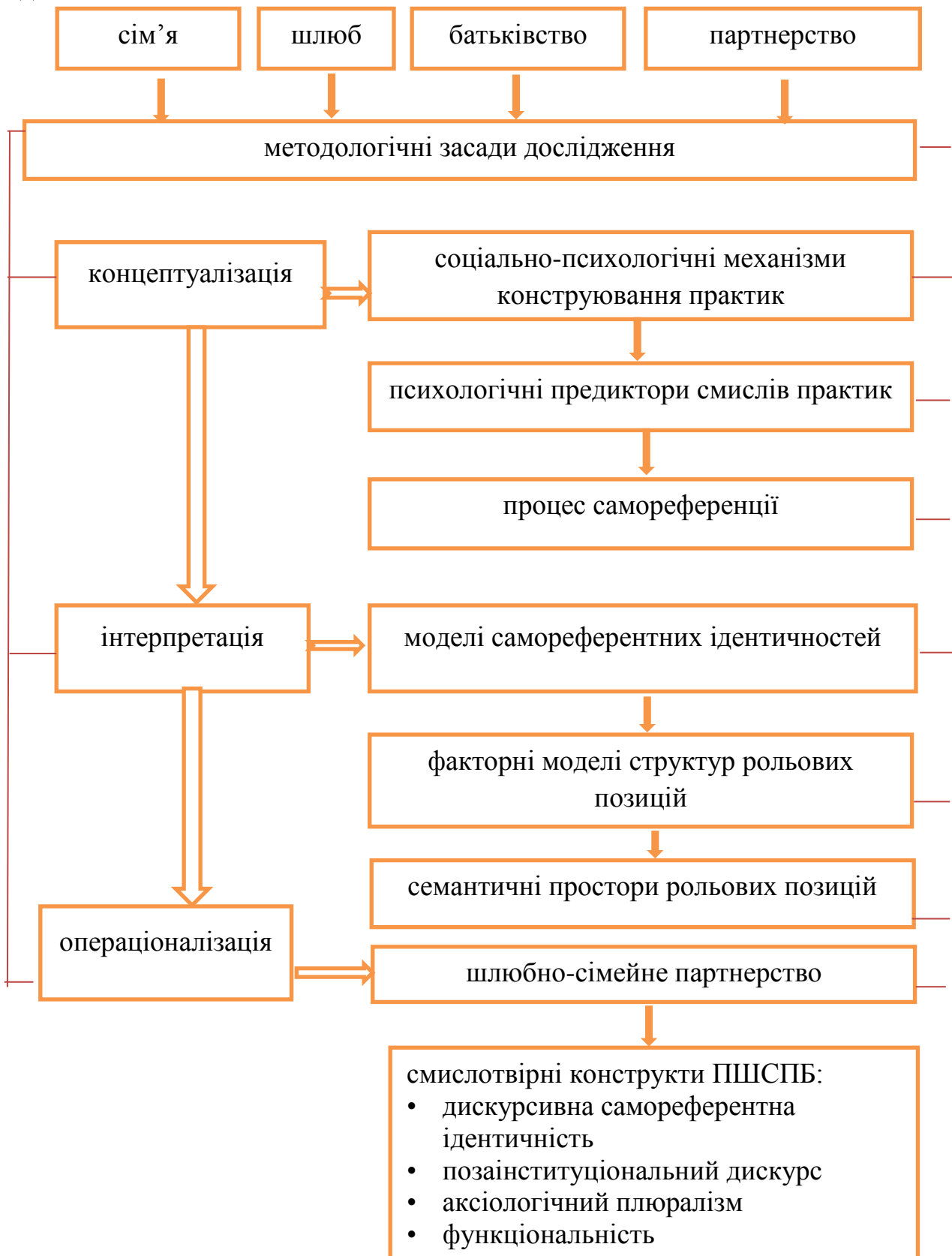
Конкретизація теоретичних конструктів здійснювалася за допомогою методологічного інструментарію на емпірично встановлених фактах. Це дозволило інтерпретувати досліджувані категорії "сім'я", "шлюб", "партнерство", "батьківство" через виявлені зв'язки між властивостями структурних компонентів практик (ціннісних смислів, функціональності, ідентичностей). У процесі операціоналізації основних понять дослідження були виявлені смислотвірні конструкти, які вказують на трансформаційні перетворення ПШСПБ та ідентичностей.

Емерджентний формат шлюбно-сімейного партнерства допускає проникнення у взаємини подружжя/партнерів різних смислотвірних конструктів, що роблять систему сімейних практик відкритою для конструювання різних практик партнерства та батьківства.

Виявлено, що конструйовані практики вирізняються індивідуальними ціннісними смислами, особливостями функціонування і представленими в них різними моделями самореферентних ідентичностей ("мімікрійною", "стилізованою", "інклюзивною", "транспарентною"). Зазначене відтворюється у переосмисленні сімейних цінностей, ієрархії функцій, репертуарі нормативно заданих ролей подружжя та веде до того, що сім'я, шлюб, батьківство втрачають колишню взаємозумовленість і змінюються.

В сучасних умовах соціальної реальності ПШСПБ набувають ознак, які кардинально змінюють стандарти інститутів сім'ї, шлюбу та батьківства,

визначених за загально прийнятими критеріями норми, цінності, структурно-функціональної організації взаємодії. Фактор соціальної норми і припису як установчий в організації приватного життя перестає бути визначальним. Вибування іншої структури практик партнерства та батьківства стає результатом іншого модусу мислення про смисл стосунків між подружжям/партнерами і обертається на маркери нових стратегій міжособової взаємодії. Це дозволяє говорити про втрачання вихідних підстав базових інститутів сім'ї, шлюбу та батьківства і конструювання ПШСПБ на основі самореферентії множинних ідентичностей.

*Рис. 1. Схема дослідження постмодерних трансформацій
соціально-психологічних ПШСПБ*

Відслідковується загальне спрямування процесу трансформації ПШСПБ, де ідентичність референціює себе як динамічне, гнучке і мінливе дискурсивне утворення, здатне змінюватись і змінювати практики. З чого висновується, що трансформована структура ПШСПБ стає більш рельєфною. Жорсткі нормативні характеристики сім'ї, шлюбу та батьківства змінюються на плинні постмодерні конструкції практик партнерства і батьківства. Рель'єфність практик є помітною у тому, як в ній поєднуються/змішуються різні самореференції ідентичностей: професійна конкурентність жінки і материнство, маскуліність і турботливий догляд за дитиною, соціальне батьківство і чайлдфрі, гомосексуальність і батьківство. Вживлені в інший соціальний контекст, мотиви, соціальні ролі, функції, ідентичності конструюють і реконструюють ПШСПБ, якими вони є в реальності: відкритими і необмеженими у своїй розмаїтості, перформансними і без обмежень для самовизначення, самопізнання, самотворення, самовідтворення і самоздійснення.